# YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (kolmas jaosto)
30 päivänä huhtikuuta 2004 *

Asiassa C-172/02,

jonka Cour de cassation (Belgia) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

**Robert Bourgard**

vastaan

**Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Inasti)**

ennakkoratkaisun miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä 19 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7/ETY (EYVL 1979, L 6, s. 24) 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas (esittelevä tuomari) sekä tuomarit R. Schintgen ja N. Colneric,

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: R. Grass,

pyydettyään yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään tätä koskevat mahdolliset huomautuksensa,

ilmoitettuaan ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle aikovansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä työjärjestyksensä 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

**määräyksen**

1 Cour de cassation on esittänyt 29.4.2002 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 10.5.2002, EY:n perustamissopimuksen 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa

kysymyksissä 19 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7/ETY (EYVL 1979, L 6, s. 24) 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty Bourgardin ja l'Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendantsin (jäljempänä Inasti) välisessä riita-asiassa, joka koskee Inastin Bourgardille maksaman eläkkeen laskemista.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

*Yhteisön lainsäädäntö*

3 Direktiiviä 79/7 sovelletaan sen 2 artiklan mukaisesti työtä tekevään väestöön, mukaan lukien itsenäiset ammatinharjoittajat.

4 Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että sitä sovelletaan lakisääteisiin järjestelmiin, jotka antavat turvaa muun muassa vanhuuden varalta.

5 Direktiivin 4 artiklan 1 kohdassa kielletään kaikki sukupuoleen perustuva, välitön ja välillinen, syrjintä erityisesti etuuksien laskentaperusteissa.

6 Mainitun direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa, jossa mahdollistetaan poikkeukset tästä periaatteesta, säädetään kuitenkin seuraavaa:

"1. Tämä direktiivi ei rajoita jäsenvaltioiden oikeutta jättää sen soveltamisalan ulkopuolelle:

a) eläkeiän määrittelyä vanhuus- ja työeläkkeen myöntämiseksi sen sekä sen mahdollisia vaikutuksia muihin etuuksiin — — ."

*Kansallinen lainsäädäntö*

7 Itsenäisten ammatinharjoittajien vanhuus- ja leskeneläkkeestä 10.11.1967 annetussa kuninkaan päätöksessä nro 72, sellaisena kuin se on muutettuna 16.7.1986 annetulla kuninkaan päätöksellä nro 416 (Moniteur belge 30.7.1986, s. 10699; jäljempänä kuninkaan päätös nro 72), vahvistettiin miesten tavanomaiseksi eläkeiäksi 65 vuotta ja naisten 60 vuotta.

8 Kuninkaan päätöksen nro 72 3 §:n 1 momentin mukaan miespuolinen työntekijä voi jäädä vanhuuseläkkeelle asianomaisen henkilön pyynnöstä valintansa mukaan niiden viiden vuoden aikana, jotka edeltävät tavanomaista eläkeikää. Tällöin eläkettä vähennetään viisi prosenttia kutakin varhennettua eläkevuotta kohti.

9 Asiakirjoista ilmenevien seikkojen mukaan kuninkaan päätöksen nro 72 nojalla, sellaisena kuin se oli ennen sen muuttamista kuninkaan päätöksellä nro 416, naiset saattoivat jäädä eläkkeelle täytettyään 55 vuotta, jolloin eläkkeestä vähennettiin viisi prosenttia kutakin varhennettua eläkevuotta kohden. Mahdollisuus vanhuuseläkkeeseen ennen 60:tä ikävuotta poistettiin naisilta kuitenkin 1.1.1987 lähtien kuninkaan päätöksen nro 416 1 §:n nojalla. Miespuoliset työntekijät säilyttivät edelleen oikeuden jäädä varhennetulle vanhuuseläkkeelle täytettyään 60 vuotta mutta alle 65-vuotiaina.

10 Kuninkaan päätöksen nro 72 16 a §:n 1 momentissa säädetään, että itsenäisten ammatinharjoittajien vanhuuseläke lasketaan työssäoloajan pituuden perusteella, joka ilmaistaan 1/45:ina tai 1/40:ina sen perusteella, onko kysymyksessä mies vai nainen.

## Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymys

11 Itsenäinen ammatinharjoittaja Bourgard anoi 60 vuotta täytettyään Inastilta vanhuuseläkettä. Hän anoi näin ollen varhaiseläkettä 5 vuotta ennen tavanomaista eläkeikää, joka on kuninkaan päätöksellä nro 72 vahvistettu miespuolisten itsenäisten ammatinharjoittajien osalta 65 vuodeksi ja naispuolisten osalta 60 vuodeksi.

12 Inasti oli 9.1.1995 tekemällään päätöksellä myöntänyt Bourgardille itsenäisen ammatinharjoittajan vanhuuseläkkeen vuotuiselta määrältään 182 273 Belgian frangia (4 518,43 euroa). Eläkkeen määrä laskettiin käyttäen työssäoloajan osalta murtolukua 34/45 ja siitä vähennettiin 25 prosenttia eli viisi prosenttia suhteessa kutakin tavanomaista eläkeiästä varhennettua eläkevuotta kohti.

13 Koska Bourgard katsoi joutuneensa sukupuoleen perustuvan syrjinnän kohteeksi suhteessa naispuolisiin itsenäisiin ammatinharjoittajiin, jotka vaatiessaan vanhuuseläkettä täytettyään 60 vuotta eivät joutuneet kärsimään varhentamisesta aiheutuvasta vähennyksestä, hän valitti 1.2.1995 Tribunal du travail Verviersiin (Belgia). Hän väitti, että kysymys oli myös syrjinnästä siinä suhteessa, että kyseinen eläke laskettiin tavanomaisen työssäoloajan pituuden perusteella, joka miespuolisten itsenäisten ammatinharjoittajien osalta vastasi 45:tä vuotta, kun taas naispuolisten työntekijöiden osalta se perustui tavanomaiseen 40 vuoden kestoon.

14 Tribunal du travail hylkäsi 21.11.1997 antamallaan tuomiolla kanteen perusteettomana. Cour du travail de Liège (Belgia) vahvisti tämän tuomion valitukseen 8.5.2001 antamassaan tuomiossa.

15 Cour de cassation, jolta Bourgard haki muutosta, on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Sallitaanko 19.12.1978 annetun neuvoston direktiivin 79/7 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa se, että jäsenvaltio, joka on vahvistanut itsenäisten ammatinharjoittajien vanhuuseläkeiäksi miesten osalta 65 vuotta ja naisten osalta 60 vuotta ja jonka seurauksena työntekijöiden vanhuuseläke lasketaan työssäoloajan pituuden perusteella ilmaistuna murtolukuna, jonka nimittäjänä on miesten osalta luku 45 ja naisten osalta luku 40, soveltaa miespuolisiin työntekijöihin, joilla yksin on oikeus vaatia varhennettua eläkettä niiden viimeisten viiden vuoden aikana, jotka edeltävät tavanomaista eläkeikää, eläkkeen määrän vähennyksenä viittä prosenttia kutakin varhennettua vuotta kohti?"

## Ennakkoratkaisukysymys

*Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset*

16 Bourgard katsoo, että itsenäisten ammatinharjoittajien eläkejärjestelmää koskevat, ennakkoratkaisupyynnössä esitetyt seikat ovat ristiriidassa direktiivin 79/7 kanssa. Inasti, Belgian ja Saksan hallitusten sekä Euroopan yhteisöjen komission näkökanta on päinvastainen.

17 Bourgard katsoo, että vanhuuseläkkeen määrästä kutakin varhennettua vuotta kohti tehtävä viiden prosentin vähennys on vastoin direktiivin 79/7 4 artiklassa tarkoitettua tasavertaisen kohtelun periaatetta. Syrjintää ei voida perustella mainitun direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan perusteella. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tätä säännöstä on tulkittava suppeasti (ks. mm. asia 152/84, Marshall, tuomio 26.2.1986, Kok. 1986, s. 723, Kok. Ep. VIII, s. 457, 36 kohta). Tässä tapauksessa ei ole olemassa mitään seikkaa, jonka perusteella kysymyksessä olevaa syrjintää voitaisiin pitää tarpeellisella ja objektiivisella tavalla eläkeikään perustuvana (ks. vastaavasti asia C-328/91, Thomas ym., tuomio 30.3.1993, Kok. 1993, s. I-1247, 20 kohta).

18 Bourgard esittää, että riippumatta mainitusta vähennyksestä eläkkeen määrän laskeminen vaihtelee jo välttämättä itsenäisen ammatinharjoittajan sukupuolen mukaan, koska sen nimittäjänä on miesten osalta 45 ja naisten osalta 40. Hän toteaa lisäksi, että varhentamisen perusteella tehtävä vähennys on poistettu kokonaan tai osittain sellaisilta henkilöiltä, jotka ovat saaneet osakseen jonkin kansallisen tunnustuksen osoittamisesta johtuvan aseman.

19 Inasti, Belgian ja Saksan hallitukset sekä komissio väittävät, että itsenäisten ammatinharjoittajien eläkejärjestelmää koskevat, ennakkoratkaisupyynnössä esitetyt seikat ovat perusteltavissa direktiivin 79/7 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan nojalla. Miespuolisen itsenäisen ammatinharjoittajan eläkkeen määrän vähentäminen eläkkeen varhentamisen perusteella ikävuosien 60 ja 65 välillä liittyi välttämättä ja objektiivisesti eläkeiän määrittelyssä olevaan eroon miesten ja naisten välillä (ks. vastaavasti asia C-9/91, Equal Opportunities Commission, tuomio 7.7.1992, Kok. 1992, s. I-4297, 20 kohta; asia C-137/94, Richardson, tuomio 19.10.1995, Kok. 1995, s. I-3407, 18 kohta sekä yhdistetyt asiat C-377/96–C-384/96, De Vriendt ym., tuomio 30.4.1998, Kok. 1998, s. I-2105).

20 Sama koski vastaavasti työssäoloajan pituuden laskentatapaa, joka perustuu tavanomaista työssäoloajan pituutta vastaaviin 45 työskentelyvuoteen miehillä ja 40 vuoteen naisilla (ks. em. asia De Vriendt ym. ja asia C-154/96, Wolfs, tuomio 22.10.1998, Kok. 1998, s. I-6173).

21 Inasti, Belgian ja Saksan hallitukset sekä komissio korostavat kansallisten eläkejärjestelmien herkän taloudellisen tasapainon säilyttämisen tärkeyttä. Ne väittävät, että tämä tasapaino voidaan taata varhentamiseen yhteydessä tapahtuvalla eläkkeen määrän vähentämisellä. Komission mukaan kansalliselle tuomioistuimelle kuuluu sen arviointi, onko vähennyksen taso eli viisi prosenttia varhennettua vuotta kohti ehdottoman välttämätön kyseisen tasapainon säilyttämiseksi.

22 Useat väliintulijat väittivät, että Bourgard ei kuulu "huonommin kohdeltujen" ryhmään, kun otetaan huomioon, että ainoastaan miespuoliset itsenäiset ammatinharjoittajat voivat käyttää hyväkseen varhennettua vanhuuseläkettä.

*Yhteisöjen tuomioistuimen vastaus*

23 Kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, onko direktiivin 79/7 7 artiklan 1 kohdan a alakohtaa tulkittava niin, että siinä jätetään jäsenvaltiolle mahdollisuus yhtäältä laskea itsenäisten ammatinharjoittajien vanhuuseläkkeen määrä eri tavalla heidän sukupuolensa mukaan ja toisaalta soveltaa miespuolisiin itsenäisiin ammatinharjoittajiin, joilla yksin on oikeus vaatia varhennettua vanhuuseläkettä niiden viiden vuoden aikana, jotka edeltävät tavanomaista eläkeikää, viiden prosentin vähennystä kutakin varhennettua eläkevuotta kohden.

24 Ensiksi on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 54 a artiklan nojalla Belgian hallitukselta on kysytty niistä syistä, joiden vuoksi eläkkeen varhentamisen perusteella tehtävä vähennys oli poistettu kokonaan tai osittain muista eläkejärjestelmistä sekä itsenäisten ammatinharjoittajien eläkejärjestelmään kuuluvan kutakin varhennettua eläkevuotta kohti tehtävän, määrältään viiden prosentin suuruisen vähennyksen soveltamisen perusteista.

25 Belgian hallitus esitti 13.11.2003 antamassaan vastauksessa syyt, joiden vuoksi palkattujen työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmiä ei voida vertailla. Se selittää laskelmat tukenaan näiden kahden järjestelmän eroja niiden laajuuden ja niiden käytettävissä olevien varojen perusteella. Belgian hallitus väittää, että nämä erot vaikuttavat väistämättä eläkkeiden määriä koskeviin laskentatapoihin. Mitä tulee varhentamisen perusteella tehtävään viiden prosentin vähennykseen kutakin varhennettua vuotta kohden, vakuutusmatemaattiset tutkimukset osoittavat, että jotta varhaiseläkkeiden vaikutus talousarvioon voitaisiin kokonaisuudessaan neutralisoida, kutakin vuotta kohti tehtävän vähennyksen pitäisi todellisuudessa olla enemmän kuin viisi prosenttia.

26 Koska yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen annettava vastaus on yhtäältä selvästi johdettavissa sen omasta oikeuskäytännöstä ja että toisaalta vastauksesta ei ole vähäisintäkään perusteltua epäilystä, se ilmoitti työjärjestyksen 104 artiklan 3 kohdan mukaisesti ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle aikovansa ratkaista asian perustellulla määräyksellä ja pyysi yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettuja osapuolia esittämään mahdolliset asiaa koskevat huomautuksensa.

27 Belgian ja Saksan hallitukset sekä komissio eivät vastustaneet yhteisöjen tuomioistuimen aikomusta antaa ratkaisunsa perustellulla määräyksellä. Bourgard ei esittänyt asiaa koskevia huomauksia.

28 On todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivin 97/7 7 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädettyä poikkeusmahdollisuutta on tulkittava ankarasti (ks. mm. em. asia Thomas ym., tuomion 8 kohta). Jos direktiivin 79/7 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti jäsenvaltio määrää vanhuus- ja työeläkkeen saamiseksi eri eläkeiän miehille ja naisille, sallitut poikkeukset rajoittuvat erilaisiin kohteluihin, jotka ovat välttämättä ja objektiivisesti yhteydessä eläkeiän eroon (em. asia Thomas ym., tuomion 10 ja 20 kohta ja em. asia Richardson, tuomion 18 kohta).

29 Direktiivin 79/7 7 artiklan 1 kohdassa esitettyjen poikkeusten luonteesta ilmenee, että yhteisön lainsäätäjän tarkoituksena on ollut antaa jäsenvaltioille oikeus pitää väliaikaisesti voimassa eläkeasioissa naisille kuuluvat paremmat etuudet, jotta jäsenvaltiot voisivat muuttaa asteittain eläkejärjestelmiään tältä osin vaarantamatta näiden järjestelmien monimutkaista taloudellista tasapainoa (em. asia Equal Opportunities Comission, tuomion 15 kohta).

30 Ei ole kiistetty sitä, että pääasiassa kyseessä olevalla lainsäädännöllä on säilytetty ero miespuolisten ja naispuolisten itsenäisten ammatinharjoittajien eläkeiän osalta. Asiakirjoista ja etenkin kuninkaan päätöstä nro 416 koskevasta kertomuksesta (rapport du Roi) ilmenee, että mainitun eron säilyttäminen vastaa Belgian lainsäätäjän tahtoa saavuttaa asteittain täydellinen miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu. Komissio mainitsi tästä tavoitteesta direktiivin 79/7 soveltamisesta 16.12.1988 antamassaan kertomuksessa, joka on laadittu mainitun direktiivin 9 artiklan perusteella.

31 Asiakirjoista ilmenevien seikkojen perusteella miesten ja naisten välillä oleva eläkeikää koskeva ero on pidetty voimassa itsenäisten ammatinharjoittajien eläkejärjestelmässä 30.1.1997 annetun kuninkaan päätöksen antamiseen asti. Päätöksessä määritellään menettelyn lopulliset vaiheet, jotka tähtäävät täydelliseen miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon eläkkeitä koskevissa asioissa. Tasa-arvoisuus on tarkoitus saada menettelyn yhteydessä toteutumaan täysin 1.1.2009, kun tavanomainen eläkeikä miehillä ja naisilla vahvistetaan 65 vuodeksi, kun mahdollisuus jäädä varhaiseläkkeelle 60–65-vuotiaana koskee miehiä ja naisia ja kun kumpaankin sukupuoleen sovelletaan eläkkeen määrän vähennyksenä viittä prosenttia kutakin varhennettua vuotta kohti.

32 Ensinnäkin vanhuuseläkkeen laskentatavan osalta on todettava, että eläke lasketaan työssäoloajan pituuden perusteella, joka ilmaistaan 1/45:ina tai 1/40:ina sen mukaan, onko kysymyksessä mies- vai naispuolinen itsenäinen ammatinharjoittaja.

33 On tärkeätä määritellä se, liittyykö kyseisen eron pitäminen voimassa tarpeellisella ja objektiivisella tavalla niiden kansallisten säännösten voimassaoloon, joissa eläkeikä vahvistetaan eri tavalla sukupuolen mukaan.

34 Tässä suhteessa on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimella on jo asiassa C-154/92, Van Cant, 1.7.1993 annetussa tuomiossa (Kok. 1993, s. I-3811) sekä edellä mainituissa asioissa De Vriendt ym. ja Wolfs ollut tilaisuus ottaa kantaa yhtäältä tavanomaisen eläkeiän määrittelyyn ja toisaalta vanhuuseläkkeen laskentatapaan palkattujen työntekijöiden eläkejärjestelmässä.

35 Yhteisöjen tuomioistuin huomautti edellä mainitussa asiassa Wolfs annetun tuomion 28 kohdassa, että eläkeiän vahvistaminen määrää tosiasiallisesti sen ajan pituuden, jolloin etuuden saajat voivat suorittaa eläkettä kartuttavia maksuja eläkejärjestelmässä.

36 Yhteisöjen tuomioistuin katsoi kyseisen tuomion 29 kohdassa, että tällaisessa tilanteessa sellainen eläkkeiden laskentatapaa koskeva erilainen kohtelu, joka johtuu kyseessä olevasta kansallisesta lainsäädännöstä, liittyy välttämättä ja objektiivisesti eläkeiän määrittelyn osalta voimassa pidettyyn eroon.

37 Tämä palkattujen työntekijöiden eläkejärjestelmää koskeva toteamus pätee vastaavasti myös itsenäisten ammatinharjoittajien eläkejärjestelmään.

38 Toisaalta kutakin varhennettua eläkevuotta kohden tehtävän viiden prosentin vähennyksen osalta on todettava, että sitä sovelletaan ainoastaan miespuolisiin itsenäisiin ammatinharjoittajiin. Nimittäin ainoastaan heillä on 60–65-vuotiaina oikeus anoa varhennettua vanhuuseläkettä, kun taas naispuolisilla itsenäisillä ammatinharjoittajilla, joiden tavanomainen eläkeikä on 60 vuotta, ei tätä mahdollisuutta ole.

39 On tutkittava, liittyykö kyseinen vähennys tarpeellisella ja objektiivisella tavalla niiden kansallisten säännösten voimassaoloon, joissa eläkeikä vahvistetaan eri tavalla sukupuolen mukaan.

40 Ennakkoratkaisupyynnöstä samoin kuin useista yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyistä huomautuksista käy ilmi, että mahdollisuus jäädä vanhuuseläkkeelle ennen 60:tä ikävuotta poistettiin kuninkaan päätöksen nro 416 1 §:llä 1.1.1987 lähtien. Muutoksen johdosta naispuoliset työntekijät eivät voi enää varhentaa eläkettään 55–60-vuotiaina. Kyseisen mahdollisuuden poistaminen liittyi lainsäätäjän tahtoon saavuttaa yhtenäinen 65 vuoden eläkeikä mies- ja naispuolisten itsenäisten ammatinharjoittajien osalta.

41 Niinpä on olemassa keskinäinen riippuvuus yhtäältä sen seikan suhteen, että miespuolisilla työntekijöillä on mahdollisuus varhentaa eläkeikäänsä, ja siihen liittyvän varhentamisen perusteella tehtävän vähennyksen ja toisaalta sukupuolen mukaisen eläkeikien eron voimassa pitämisen välillä.

42 On kiistatonta, että vanhuuseläkkeen varhentaminen aiheuttaa taloudellisia jälkiseurauksia eläkejärjestelmään yhtäältä sosiaalimaksuista kertyvien tulojen määrän vähentymisenä ja toisaalta ylimääräisistä, järjestelmästä maksettavista eläkkeistä aiheutuvien kustannusten lisääntymisenä. On ilmeistä, että varhentamiseen liittyvä vähennysjärjestelmä pyrkii tasaamaan tällaista taloudellista vaikutusta. Laskelmista ja Belgian hallituksen esittämistä muista seikoista käy ilmi, että kyseisen järjestelmän poistaminen ei ole toteutettavissa ilman, että vaarannetaan kysymyksessä olevan eläkejärjestelmän taloudellinen tasapaino.

43 Erityisesti varhentamisen perusteella tehtävän, pääasiassa sovellettavan vähennyksen määrän osalta, eli viisi prosenttia kutakin varhennettua vuotta kohden, on korostettava, että jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta niiden keinojen toteuttamisessa, joilla pyritään säilyttämään sosiaaliturvajärjestelmien ja erityisesti eläkejärjestelmien taloudellinen tasapaino. Asiakirjoihin sisältyvät seikat eivät osoita, että tässä tapauksessa vähennyksen määrä olisi vahvistettu kohtuuttomaksi.

44 Sitä paitsi, kuten komissio on aivan oikein huomautustensa 26 kohdassa todennut, on täysin tavallista, että mahdollisuus jäädä varhennetulle vanhuuseläkkeelle tuo mukanaan taloudellisia seurauksia.

45 Näitä toteamuksia ei voida kumota sillä seikalla, että varhentamisen perusteella tehtävä vähennys on poistettu kokonaan tai osittain muista kansallisista eläkejärjestelmistä ja erityisesti palkattujen työntekijöiden järjestelmästä. Kuten Belgian hallituksen antamasta vastauksesta, joka mainitaan tämän määräyksen 25 kohdassa, ilmenee, näiden kahden eläkejärjestelmän välillä on niiden laajuuden ja käytettävissä olevien varojen suhteen eroja, jotka selittävät puolestaan vähennysjärjestelmän eroja.

46 Näillä perusteilla on katsottava, että varhentamisen perusteella tehtävä vähennys, sellaisena kuin se on pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, liittyy objektiivisesti niiden kansallisten säännösten voimassaoloon, joissa vahvistetaan eläkeikä eri tavalla sukupuolen mukaan.

47 Näin ollen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 79/7 4 artiklan 1 kohtaa luettuna yhdessä saman direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan kanssa on tulkittava siten, että kyseinen säännös ei ole esteenä sille, että kun

jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä on pidetty voimassa eri eläkeikä mies- ja naispuolisten työntekijöiden osalta, kyseinen jäsenvaltio laskee pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa eläkkeen määrän eri tavalla työntekijän sukupuolen mukaan ja soveltaa miespuolisiin työntekijöihin, joilla yksin on oikeus vaatia varhennettua vanhuuseläkettä niiden viiden vuoden kuluessa, jotka edeltävät tavanomaista eläkeikää, viiden prosentin vähennystä kutakin varhennettua vuotta kohti.

## Oikeudenkäyntikulut

48 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Belgian ja Saksan hallituksille sekä komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on ratkaissut Cour de cassationin 29.4.2002 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

**annetun neuvoston direktiivin 79/7/ETY 4 artiklan 1 kohtaa luettuna yhdessä saman direktiivin 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan kanssa on tulkittava siten, että kyseinen säännös ei ole esteenä sille, että kun jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä on pidetty voimassa eri eläkeikä mies- ja naispuolisten työntekijöiden osalta, kyseinen jäsenvaltio laskee pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa eläkkeen määrän eri tavalla työntekijän sukupuolen mukaan ja soveltaa miespuolisiin työntekijöihin, joilla yksin on oikeus vaatia varhennettua vanhuuseläkettä niiden viiden vuoden kuluessa, jotka edeltävät tavanomaista eläkeikää, viiden prosentin vähennystä kutakin varhennettua vuotta kohti.**

Annettiin Luxemburgissa30 päivänä huhtikuuta 2004.

R. Grass — kirjaaja

A. Rosas — kolmannen jaoston puheenjohtaja